

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах динамічних ринкових трансформацій питання вибору методичного підходу до оцінювання економічної безпеки підприємства набуває ключового значення. Ефективність управлінських рішень прямо залежить від того, наскільки повно й об'єктивно оцінено рівень безпеки за різними її складовими, зокрема інноваційно-інформаційною, що є критично важливою в умовах цифровізації. Огляд наукових підходів демонструє суттєву різноманітність методів — від індикаторних до системних та економіко-математичних, що зумовлює потребу у їх узагальненні та визначенні доцільності застосування залежно від цілей дослідження.

У своєму дослідженні Лезіна А. В. [2] у якості підходів до оцінки економічної безпеки підприємств виокремлює: індикативний, ресурсно-функціональний, інституціональний, економіко-правовий, синергічний, системно-функціональний. Шило Ж. С. та Кречко М. Ю. [4] обґрунтовують наступні підходи: індикаторний, ресурсно-функціональний, підхід на основі теорії економічних ризиків, програмно-цільовий. Іванілов О. С. та Дмитрієва О. І. [1] для визначення рівня економічної безпеки використовують декілька основних підходів: індикаторний, ресурсно-функціональний, комплексний. А, Сак Т. В. [3] наводить такі основні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємств: індикаторний (пороговий), ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, прибутково-інвестиційний, підхід на основі теорії економічних ризиків, системний, економіко-математичний.

Узагальнення сучасних методичних підходів дозволяє виокремити три основні групи оцінювання економічної безпеки підприємства: *об'єктивні, суб'єктивні та гібридні*. Об'єктивні підходи ґрунтуються на математичній обробці даних без залучення експертних суджень. Перевагами є відтворюваність і відсутність суб'єктивізму, однак такі методи не враховують причинно-наслідкових зв'язків. Суб'єктивні підходи базуються на експертному визначенні ваг показників. Вони дають змогу врахувати галузеву специфіку та якісні аспекти, але характеризуються суб'єктивністю, складністю досягнення узгоджених оцінок та значною трудомісткістю. Гібридні багатокритеріальні підходи поєднують статистичні властивості даних з експертним баченням структури системи. Їх перевага полягає у здатності збалансувати об'єктивність і контекстність, виявляти причинні залежності та враховувати синергію між компонентами економічної безпеки. Обмеженнями залишаються складність розрахунків і необхідність спеціалізованого програмного забезпечення.

Узагальнення наукових підходів дозволяє зробити висновок, що для оцінювання інноваційно-інформаційної складової економічної безпеки підприємства найбільш доцільними є гібридні багатокритеріальні методи. Застосування таких методів є перспективним напрямом підвищення точності оцінювання та обґрунтованості управлінських рішень у сфері економічної безпеки підприємства.

Перелік посилань:

1. Іванілов О.С., Дмитрієва О.І. Методи оцінки рівня економічної безпеки промислових підприємств. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2018. № 2. С. 66-83.
2. Лезіна А.В. Методичні підходи щодо оцінки економічної безпеки електроенергетичного підприємства. Ефективна економіка. 2024. № 4.
3. Сак Т.В. Підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємств. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Вип. 4. С. 114–117.
4. Шило Ж.С., Кречко М.Ю. Методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства: підходи до оцінювання та забезпечення економічної безпеки. Вісник НУВГП. Економічні науки. 2022. Вип. 2(98). С. 278-288.